

Žalobkyně postoupila žalované za 5.600 Kč nemovitosti, mající cenu přes 30.000 Kč. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalované pro hrubý nevděk zrušení postupní smlouvy proti vrácení zaplacených 5.600 Kč. Žalobě bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Po právní stránce, vychází-li se, jak nutno, ze zjištění nižších soudů, posoudil odvolací soud věc správně (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Podle zjištění nižších soudů mají nemovitosti, které žalobkyně žalované své snaše postoupila, po srážce ceny bytu a výměnku čistou hodnotu 32.989 Kč a úplata, kterou žalovaná za to dala, činí jen 5.600 Kč. Odstupní smlouvy, třebaže nejsou smlouvami ryze darovacími, jsou darovacími smlouvami smíšenými (§§ 935 a 942 obč. zák.). Tvzení dovolatelky, že prý při smlouvách nešlo o darování, nemá ve zjištěních nižších soudů a hledíc k hodnotě vzájemného plnění opodstatnění. Není sporu o tom (srovnej nález čís. 6 Gl. U. 4659, 9847, 13871, sb. n. s. 1982, 2765, 3725), že i smíšené darovací smlouvy lze pro hrubý nevděk odvolati (§§ 948, 949 obč. zák.). Jest zjištěno, že dovolatelka žalobkyni, své tchýni, nadávala, že s ní zle nakládala a ji i bila, takže žalobkyně měla na těle viditelné známky a následky. Tím se dovolatelka dopustila proti žalobkyni jednání, pro která mohla býti na žádost žalobkyně a i z úřadu trestně stíhána. Dovolatelka dopustila se tudíž po rozumu § 948 obč. zák. hrubého nevděku. Nebylo zjištěno, že žalobkyně dovolatelku k řečeným činům vyprovokovala, a, co se týče odpuštění, nelze k této námitce dovolatelky již proto přihlížeti, že se tímto tvrzením hájí teprve v opravném řízení, kde nová tvrzení a nové námitky nejsou přípustné (§§ 482, 513 c. ř. s.). Pokud jde o stanovisko dovolatelky, že se žalobkyně může domáhati jen rozdílu mezi cenou postoupených nemovitostí a úplatou 5.600 Kč, kterou od dovolatelky dostala, nelze v souzeném případě dovolatelce přisvědčiti a jest uznati, že rozhodnutí nižších soudů, by dovolatelka proti náhradě 5.600 Kč s příslušenstvím vrátila žalobkyni postoupené nemovitosti, odpovídá stavu věci, neboť bylo zjištěno, že dovolatelka obdržela nemovitosti v ceně 32.989 Kč, kdežto navzájem dala jen 5.600 Kč, takže smlouva byla v tomto případě částí daleko převažující smlouvou neúplatnou.

Čís. 10602.

Služební a platové poměry státních zaměstnanců v pomocné kancelářské službě (vládní nařízení ze dne 7. července 1926, čís. 113 sb. z. a n.).

Žádal-li kancelářský oficiant, by byl sprostěn dosavadní služby k určitému dni, nemá nárok na vrácení zaplacených pensijních příspěvků.

(Rozh. ze dne 6. března 1931, Rv I 457/30).

Žalobkyně byla kancelářskou oficiantkou. V červenci 1928 předložila presidiu krajského soudu žádost o sprostění služby s prosbou o vrácení zaplacených pensijních příspěvků. Žádost o vrácení pensijních příspěvků byla vrchním zemským soudem a ministerstvem spravedlnosti zamítnuta, ježto žalobkyně na službu resignovala. Žalobu proti Československému státu o vrácení zaplacených pensijních příspěvků procesní soud první stolice zamítl. Důvody: Služební poměr mezi žalobkyní a žalovanou stranou byl uzavřen mezi ní na jedné straně a presidiem vrchního zemského soudu v Praze jako reprezentantem (zástupčím orgánem) žalované na straně druhé. Pro obsah práv a povinností stran v tomto služebním poměru jsou rozhodná ustanovení vládního nařízení ze dne 7. července 1926 čís. 113 sb. z. a n., platného mezi nimi jako *lex contractus*. Podle tohoto vládního nařízení řídí se nárok žalující strany na vrácení zaplacených pensijních příspěvků, a to jen podle něho. Nemá-li podle tohoto vládního nařízení žalující strana nárok na vrácení pensijních příspěvků, nemůže opíratí žádost o jich vrácení o jiné zákonné ustanovení, nanejvýš o důvod *causa data causa non secuta* nebo o bezdůvodné obohacení, a to právě proto, že placení pensijního příspěvku, výplata odbytného, pensijních důchodů a vrácení zaplacených pensijních příspěvků jest řečeným vládním nařízením přesně upravena, tak že žalobkyně, domáhajíc se práv jí z placení pensijních příspěvků příslušejících, může se dovolávati jen právě zmíněného vládního nařízení. Podle něho (§ 66) mají nárok na vrácení zaplacených pensijních příspěvků zaměstnanci, jichž služební poměr skončil: 1. podle § 42 odst. (1) písm. b), 2. podle § 42 odst. (1) písm. c), jestliže v obojím případě neobdrželi současně odbytné podle § 65 vládního nařízení a 3. jichž služební poměr skončil podle § 42 (1) písm. f). O případ pod 3. uvedený, (o skončení služebního poměru přestupem do jiného státního služebního poměru) v souzené věci nejde, a nejde ani o případ pod 1. uvedený, poněvadž žalující strana výslovně v žalobě uvádí, že žádostí o sprostění nedávala výpověď. Může tudíž jíti jen o případ pod 2. uvedený a skutečně žalující strana také uvádí, že se její žádost o zrušení služebního poměru stala jen ve smyslu předpisu § 42 odstavce prvního písm. c). Než tu jest právě žalobkyně na omylu, majíc za to, že tímto způsobem byla oprávněna služební poměr zrušiti. Systematický výklad ustanovení § 42 vládního nařízení čís. 113/26 vede k tomu, že zrušení služebního poměru tímto způsobem jest výhradně právem žalované strany jako zaměstnavatele. Různé jsou skutečnosti, které podle § 42 vládního nařízení čís. 113/26 zapříčiňují skončení služebního poměru. Při některých z nich poměr služební končí automaticky, aniž by bylo potřeba zvláštního projevu té neb oné strany ke straně druhé [příp. a) f) g)], při jiných jest nutný projev té neb oné strany a splnění určitých dalších podmínek. Není pochybností, že zaměstnanec i zaměstnavatel může služební poměr ukončit výpovědí podle § 42 písm. b) a § 43 vládního nařízení čís. 113/1926, zaměstnanec dále vzdáním se služby podle § 42 písm. e) a § 45 vládního nařízení čís. 113/26 a zaměstnavatel propuštěním podle § 42

písm. d) a § 52 a 53 vládního nařízení čis. 113/26. Zbývá ještě skutečnost pod c) uvedená, t. j. »zrušení pro neschopnost ke službě, nebo jiné služební překážky (§ 44) nebo zrušení z důvodu, že zaměstnanec nenastoupil včas civilní službu v případech § 38 odst. 2 a 3«. Jest otázkou, zda touto skutečností může zaměstnavatel nebo zaměstnanec odůvodniti ukončení služebního poměru. Že »neschopností ve službě« jest rozuměti nezpůsobilost zastávati veřejný úřad, nikoliv snad pro nemoc, úraz nebo policejní zdravotní předpisy, plyne jasně ze slov následujících hned po oněch slovech »neschopnost ke službě«, t. j. ze slov: »jiné služební překážky«, které právě dopadávají na nemoc, úraz atd., jakž plyne z citace § 44 pokud se týče 39 tamže uvedených. A také by to byl jinak pleonasmus, tautologie, které do právní normy nepatří. Poněvadž tedy při neschopnosti ke službě vlastně jde o nezpůsobilost, nebude pochybovati o tom, že ji bude posuzovati vždy zaměstnavatel a že jeho právem bude o ní opřiti ukončení služebního poměru. Ale nemůže býti pochybnosti, že i právo k ukončení služebního poměru z důvodu »pro jiné služební překážky nebo zrušení z důvodu nenastoupení služby« jest výhradně právem zaměstnavatele. To plyne z citace § 44 tamže a z imperativní formy § 44 vládního nařízení čis. 113/26 a konečně z citace § 39 v § 44 vládního nařízení čis. 113/26. Ostatně výhradné právo zaměstnavatele takto přivoditi ukončení služebního poměru vyplývá i z úvahy, že tímto ustanovením má býti dána zaměstnavateli možnost dosáhnouti ze závažných důvodů ukončení služebního poměru dříve než výpovědí, není-li dostatečných důvodů pro propuštění podle písm. d). Je-li zaměstnanec nemocen a nechce-li pro nemoc vůbec službu konati (a to jest právě souzený případ, o to hlavně jde, zda nemocný zaměstnanec může opírati ukončení služebního poměru o »jinou služební překážku«), má dostatečnou ochranu pro sebe v tom, že dá čtyřnedělní po případě čtrnáctidenní výpověď a pro zbytek služební doby lze si opatřiti dovolenou. Z řečeného plyne, že žalobkyně nemohla zrušení služebního poměru dosáhnouti se své strany odvoláním se na § 42. písm. c) a činí tak neprávem. I kdyby tedy presidium krajského soudu k žádosti o sprostění bylo připojilo lékařské vysvědčení a žádost o dovolenou a bez dodatku v předkládací zprávě »z důvodu provdání se« vše takto předložilo presidiu zemského vrchního soudu v Praze jako zástupci druhé smluvní strany, nemohlo toto presidium v takto instruované žádosti nikdy spatřovati zrušení služebního poměru žalobkyní »ve smyslu předpisů § 42 odst. (1) ad c) vládního nařízení čis. 113/26« proto, že žalobkyně o tento důvod nemohla opírati žádost o sprostění. Tím arci nemá býti řečeno, že při blahovolném výkladu takto instruovaný projev mohl býti zařazen pod pojem výpovědi, ano bylo žádáno vrácení pensijních příspěvků a žalobkyně neužila ani technického výrazu »výpovědi« ani výrazu »vzdání se«; ale tím se nemůže soud dále zabývati, poněvadž žalobkyně výslovně prohlašuje, že o výpověď žalobu neopírá. Nechťsi úmysly žalobkyně při ukončení služebního poměru formou jí zvolenou byly sebe více altruističtější, faktem nezvratným pro soud jest, že forma projevu k ukončení služebního poměru určeného byla taková, že ne-

mohla býti podle služební smlouvy (vládní nařízení čís. 113/26) považována za důvod podle § 42 písm. c) vládního nařízení čís. 113/26. — Žalovaná strana, přesně posuzováno, nemohla by ji pokládati ani za projev podle § 42 písm. b) vládního nařízení čís. 113/26, poněvadž schází na straně žalobkyně vnitřní vůle tímto způsobem docílit ukončení služebního poměru (Srovnej Tilsch »Obč. právo« čís. 194). Podřadilo-li presidium vrchního zemského soudu žádost, jak ji dostalo, pod důvod vzdání se, spadal by projev ten pod tento důvod, i kdyby k žádosti o sprostění byla připojena žádost o dovolenou a lékařské vysvědčení. O d v o l a c í s o u d uznal podle žaloby. D ů v o d y : Odvolatelka sice neprávem spatřuje nesprávné právní posouzení též v tom, že prvý soud má za to, že pro obsah práv a povinností ze služebního poměru odvolatelky jako kancelářské oficiantky proti justiční správě jest jen rozhodné ustanovení vládního nařízení ze dne 7. července 1926, čís. 113 sb. z. a n. a nikoliv vedle toho všeobecné předpisy občanského zákona o sjednávání smluv a o jich platnosti. V tom směru jest poukázati na správné a výstižné odůvodnění prvního soudu a není sporu o tom, že se uzavřením služebního poměru proti státu odvolatelka podrobila normám upravujícím vznik, trvání a zánik tohoto poměru — v souzeném případě normám citovaného vládního nařízení, čímž zároveň byla vyloučena platnost norem jiných. Přes to však podle názoru odvolacího soudu neposoudil prvý soud věc po stránce právní správně. Zjistil, že žalobkyně žádala vrchní zemský soud pro chorobu o sprostění ze služby a o vrácení pensijních příspěvků a že ji k tomu vedla jen její choroba, nikoli snad zamýšlený sňatek. Zjištění to nebylo odvolatelkou napadeno a jest proto odvolací soud ve smyslu § 498 c. ř. s. zjištěním tím vázán. Musel proto vycházeti při posuzování věcí z předpokladu, že odvolatelka uplatňovala v žádosti o zrušení služebního poměru § 42 odst. (1) písm. c) vládního nařízení čís. 113/26 sb. z. a n., zrušení pro neschopnost ke službě nebo pro jiné služební překážky (§ 39 téhož nařízení). I tu jest dáti za pravdu obšírným a bezvadným vývodům prvního soudce, který správně odůvodnil, že zrušení služebního poměru z důvodu písm. c) § 42 cit. nař. jest výhradně právem zaměstnavatele, kterému jedině přísluší posuzovati neschopnost (nezpůsobilost) zaměstnance ke službě. Toto právo však nevylučuje, by zaměstnanec sám ke zkoumání své služební neschopnosti a k zrušení služebního poměru z toho důvodu nedal podnět. Jako na takový podnět jest podle zjištění prvního soudu hleděti na žádost odvolatelky. Je-li tomu tak, bylo na presidiu vrchního soudu, by její žádost jako takovou v plném rozsahu zamítlo, po případě podniklo kroky potřebné ke zjištění neschopnosti žadatelky k další službě. Neučinilo-li tak a služební poměr zrušilo, nelze na tuto skutečnost pohlížeti jinak, než že presidium vrchního soudu samo důvod ke zrušení služebního poměru podle § 42 (1) písm. c) bez dalšího šetření uznalo. Pak ovšem zcela neprávem nebylo vyhověno žádosti odvolatelky v tom směru, by jí zaplacené pensijní příspěvky byly vráceny, neboť podle citovaného vládního nařízení (§ 66) mají nárok na vrácení zaplacených pensijních příspěvků ti zaměstnanci, jichž služební poměr

skončil mimo jiné podle § 42 odst. (1) písm. c), jestliže neobdrželi současně odbytné podle § 64 vládního nařízení. Že se to stalo, ani nebylo tvrzeno.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Odvolací soud posuzoval žádost žalobkyně ze dne 16. července 1928, by byla ke dni 31. července 1928 sprostěna služby kancelářské oficiantky u krajského soudu v P., jako pouhý podnět ke zrušení služebního poměru pro chorobu, tedy z důvodu § 42 c) vládního nařízení ze dne 7. července 1926 čís. 113 sb. z. a n., a projevil názor, že presidium vrchního soudu v Praze tento důvod samo uznalo, ano žádost nezamítlo, neschopnost žadatelčinu k další službě nezjišťovalo a služební poměr zrušilo. Dovolání právem vytýká, že odvolací soud posoudil věc nesprávně po stránce právní (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Obsah žádosti nepřipouští výklad, jež mu dává odvolací soud, neboť žadatelka se v ní nedovolávala choroby, nýbrž žádala přímo a jasně, by byla sprostěna došavadní služby, a udala i určitý den, kterým si přeje býti služby sprostěna. Příslušný úřad právem považoval tuto žádost za písemné prohlášení podle § 45 vládního nařízení čís. 113/1926 sb. z. a n., že se žalobkyně vzdává služby ke dni 31. července 1928, a nepochybil, když ji podle toho přijal a vyřídil. Nebyl by ani oprávněn žádost odmítnouti, jak se mylně domnívá odvolací soud, protože prohlášení, že se zaměstnanec vzdává služby, smí býti odmítnuto podle druhého odstavce § 45 jen, je-li zaměstnanec v disciplinárním vyšetřování nebo má-li peněžitě závazky ze služebního poměru, ale takových důvodů tu nebylo. Nebylo také příčiny, by byla zjišťována neschopnost žadatelky k další službě, protože se žalobkyně ve svém podání vůbec nezmínila, že jest ke službě neschopná. Žalobkyně prohlásila již v žalobě, že nedala výpověď ze služebního poměru, takže o jeho ukončení výpovědí podle §§ 42 b) a 43, nemůže býti řeč. Z jaké pohnutky podala žalobkyně žádost o sprostění se služby, nemá význam pro rozsouzení sporu a na věci by nic neměnilo, kdyby k žádosti byla bývala připojena i její dříve podaná žádost o zdravotní dovolenou, jak bylo případně vyloženo již v rozsudku prvního soudu. Z toho plyne, že se služební poměr žalobkyně skončil vzdáním se služby podle § 42 e) vládního nař. čís. 113/1926, pročť žalobní nárok na vrácení zaplacených pensijních příspěvků nemá v § 66 nařízení opory, naopak jest vyloučen podle odstavce třetího § 45, kde jest ustanoveno, že vzdáním se služby zříká se zaměstnanec všech ze služebního poměru vznikajících práv pro sebe a pro své příslušníky. Důvodnému dovolání bylo proto vyhověti a změnou napadeného rozsudku obnoviti správný rozsudek soudu první stolice.

Čís. 10603.

Spory o pensijní nároky ze služebního poměru železničního zaměstnance jsou věcmi prázdninovými.

(Rozh. ze dne 6. března 1931, R II 456/30).